

DISCURS EN LA CONCESSIÓ DE LA MEDALLA D'OR DEL GOVERN BALEAR

JOAN VENY
Institut d'Estudis Catalans
jveny@iec.cat

MOLT HONORABLE SRA. PRESIDENTA DE LES ILLES BALEARS,
HONORABLES SRS. CONSELLERS DEL GOVERN BALEAR,
IL·LM. SR. PRESIDENT DE L'INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS,
SENYORES, SENYORS,

La història no és una paperera, no és un cementeri d'oblits, sinó que és mestra de la vida, com deien els clàssics. I a mi m'ha ensenyat moltes coses. Sóc fill de la postguerra. Durant aquells anys vaig viure una diglòssia, que després vaig trobar repel·lent i contrària a la raó i a la història. La llengua pròpia de l'illa, parlada i escrita des del s. XIII, estava prohibida; una interdicció que venia de tres segles enrere, arran dels decrets de Nova Planta; primer va afectar l'oficialitat, després vindria, fins al segle XIX, la imposició del castellà a l'ensenyament, als jutjats, a la cúria diocesana, a les notaries, a la toponímia urbana, al teatre, al registre civil, a la literatura, amb alguns boldros de resistència; al segle XX, el franquisme faria tals agressions d'una sola tacada. Ignorant-les, un discurs centralista es vantava que els castellà mai havia estat «llengua de imposició», una mentida «real». Durant aquelles centúries, la llengua del país era només col·loquial, llengua baixa, barrada a tota manifestació literària o formal, llengua «tagliata», com diuen els sociolingüistes italians, llengua escapçada. És així com es fagociten les llengües: analfabetització en la llengua pròpia, reducció a folklore per finalment consagrar la substitució. I bé vaig viure uns anys en aquesta dicotomia, però, arran d'unes recerques als arxius del meu poble, vaig adonar-me que els meus antecessors, a més de parlar en mallorquí, en català de Mallorca, també l'escrivien. I a partir d'aquest descobriment, completat amb la lectura dels nostres poetes i escriptors i del meu contacte amb la cultura popular, va néixer la meva passió per la nostra llengua, reflectida, des dels anys d'adolescència fins als de vuitantí, en l'ensenyament universitari i en nombrosos treballs sobre la variació territorial, l'arqueologia de la llengua, el contacte interlingüístic, l'edició de textos, etc. Sempre m'ha apassionat bussejar en l'entranya de la llengua, resseguir els avatars de les paraules, viure la creativitat lèxica dels nostres parlants, comprovar les interferències amb altres llengües, etc. He fet feina de manobre, sense l'ambició de ser una estrella de la investigació, el número u; calladament, humilment, defensant una llengua menys tinguda i estudiant els seus mecanismes, les seves peculiaritats, desentranant sig-

nificats ocults, per fer-la apta per a tots els usos, col·loquial, formal i terminològic, fent compatible la diversitat dins la unitat. Així hem igualat paraules com *sedes* i *penellons*, *talent* i *gana*, *empeguir-se* i *avergonyir-se*, una i altra legítimes, que són opcions dins un estàndard restringit o general i que usarem segons l'àmbit d'ús. Unitat dins la diversitat.

La frondosa densitat dels meus treballs ha generat diversos reconeixements, entre els quals em produeix un goig especial el d'aquesta Medalla d'Or de les Illes Balears, que agraesc profundament i que m'umpl d'orgull perquè ve de la meua Illa, de la meua terra, i a la qual em sent lligat, imitant el poeta, «com en la nit les flames a la fosca». Segur que hi ha una desproporció entre el guardó rebut i els mèrits guanyats. Vos ho diré amb versos de Maria Antònia Salvà:

Per un glop que us doní de la pairal cisterna
em tornau el poal, amics, curull de flors.

També és un plaer compartir aquest honor amb Maria del Mar Bonet; és un orgull esser contemporani teu: si els àngels cantassen, no ho farien millor que tu.

Sentir-me estimat per la meua illa, per la meua petita pàtria, on vaig aprendre el meu primer concepte del món, és com una benedicció del cel.

Gràcies, Govern Balear, per la vostra gentilesa, per reconstruir allò que altres havien destruït i pel coratge que posau en la recuperació d'espais perduts per la nostra identitat. Gràcies, Mallorca, gràcies, Illes Balears, per recordar-vos, amb guardons com aquest, dels qui hem fet de la nostra llengua la profunda raó de les nostres vides.

Palma, 28 de febrer de 2017